

Nicholas Sparks

De bruiloft

Het huwelijk van Jane en Wilson loopt
langzaam stuk.

Kunnen ze de liefde en elkaar weer terugvinden?

Nicholas Sparks bij Boekerij:

The Notebook (Het dagboek)

Message in a Bottle (De brief)

Safe Haven (Veilige haven)

The Best of Me (Het beste van mij)

The Longest Ride (De lange tocht)

De bruiloft

De ontmoeting

Zie mij

Deze titel verscheen eerder bij The House of Books

ISBN 978-90-225-7091-3

ISBN 978-94-609-2595-5 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Wedding*

Vertaling: Annemarie Verbeek

Omslagontwerp: DPS design & prepress studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Jake Olson / Trevilion Images

Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2003 Nicholas Sparks

© Nederlandse vertaling 2005/2017 Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor Cathy,
die van mij de gelukkigste man ter wereld maakte
toen ze erin toestemde mijn vrouw te worden.*

Voorwoord

Is het mogelijk, vraag ik me af, dat een mens echt verandert? Of vormen karakter en gewoonte de onverzettelijke begrenzingen van ons leven?

Het is half oktober 2003 en ik denk over die vragen na terwijl ik kijk hoe een mot wild tegen de lamp op de veranda fladdert. Jane, mijn vrouw, ligt boven te slapen en ze bewoog niet toen ik uit bed glipte. Het is al laat, het is voorbij middernacht en er hangt iets fris in de lucht wat de belofte van een vroege winter inhoudt. Ik heb een dikke katoenen ochtendjas aan, en hoewel ik gedacht had dat hij dik genoeg zou zijn om de kou buiten te houden, zie ik dat mijn handen trillen voor ik ze in mijn zakken stop.

Boven me zijn de sterren spatjes zilververf op een antracietkleurig doek. Ik zie Orion en de Plejaden, de Grote Beer en de Noorderkroon en denk dat ik me geïnspireerd zou moeten voelen door het besef dat ik niet alleen naar de sterren kijk, maar ook in het verleden staar. Sterrenstelsels die schitteren met een licht dat eeuwen geleden uitgezonden is; ik wacht tot er iets in me opkomt, woorden die een dichter wellicht zou gebruiken om de wonderen van het leven te belichten. Maar er komt niets.

Het verbaast me niet. Ik heb mezelf nooit als een sentimentele man gezien, en als je het mijn vrouw vroeg, weet ik zeker dat ze het met me eens zou zijn. Ik ga niet op in films of toneelstukken, ik ben nooit een dromer geweest en als ik kan bogen

op enige vorm van talent dan is het er een dat wordt omlijnd door de regels van de belastingdienst en in de wet is vastgelegd. Ik breng mijn dagen en jaren als notaris grotendeels door in het gezelschap van mensen die zich voorbereiden op hun eigen dood en ik denk dat sommigen misschien zouden zeggen dat mijn leven daardoor minder zin heeft. Maar ook al hebben ze gelijk, wat kan ik eraan doen? Ik ga mezelf niet verontschuldigen – dat heb ik ook nooit gedaan – en tegen het eind van mijn verhaal hoop ik dat je deze eigenaardige karaktertrek met een vergevingsvolle blik zult bezien.

Begrijp me alsjeblijft niet verkeerd. Ik ben dan misschien niet sentimenteel, maar ik ben niet volledig zonder emoties, en er zijn momenten dat ik getroffen word door een overweldigend gevoel van verwondering. Het zijn meestal eenvoudige dingen die ik ongewoon ontroerend vind: tussen reuzensequoia's in de Sierra Nevada staan bijvoorbeeld, of naar oceaan golven kijken terwijl ze ter hoogte van Cape Hatteras tegen elkaar slaan zodat er zilte pluimen opspatten. Vorige week nog kreeg ik een brok in mijn keel toen ik zag hoe een jongetje de hand van zijn vader pakte toen ze samen over de stoep liepen. Er zijn nog andere dingen: ik kan soms de tijd vergeten wanneer ik naar een hemel vol voortjagende wolken kijk, en wanneer ik het hoor rommelen, loop ik altijd naar het raam om te kijken of het weerlicht. Wanneer de volgende felle flits de hemel verlicht, word ik vaak vervuld van een verlangen, al zou ik je niet kunnen vertellen wat ik voor mijn gevoel dan mis in mijn leven.

Mijn naam is Wilson Lewis en dit is het verhaal van een bruiloft. Het is ook het verhaal van mijn huwelijk, maar ondanks de dertig jaar die Jane en ik al bij elkaar zijn, denk ik dat ik allereerst moet toegeven dat er anderen zijn die veel meer van het huwelijk weten dan ik. Je schiet er niets mee op als je mij om raad vraagt. In de loop van mijn huwelijk ben ik egoïstisch en koppig en zo onwetend als een goudvis geweest, en het doet

pijn dit van mezelf te beseffen. Maar toch, als ik terugkijk, geloof ik dat ik één ding goed heb gedaan en dat is dat ik in onze jaren samen altijd van mijn vrouw heb gehouden. Hoewel dit op sommigen misschien niet overkomt als zo'n enorme prestatie, moet ik zeggen dat er een tijd is geweest dat ik ervan overtuigd was dat mijn vrouw niet hetzelfde voor mij voelde.

Natuurlijk kennen alle huwelijken hoogtepunten en dieptepunten, en ik geloof dat dit een natuurlijk gevolg is als paren ervoor kiezen lange tijd bij elkaar te blijven. Samen hebben mijn vrouw en ik de dood van mijn beide ouders en een van de hare, en de ziekte van haar vader, meegemaakt. We zijn vier keer verhuisd, en ook al heb ik het ver geschopt in mijn beroep, er zijn wel veel offers gebracht om het zover te brengen. We hebben drie kinderen en hoewel we allebei de ervaring van het ouderschap nog niet voor alle rijkdommen van Toetanchamon zouden willen ruilen, waren de slapeloze nachten en regelmatige ritjes naar het ziekenhuis toen ze klein waren vaak uitputtend en angstwekkend. Het is vanzelfsprekend dat hun tienerjaren een ervaring vormen die ik niet graag zou overdoen.

Al die gebeurtenissen brengen hun eigen spanningen met zich mee, en wanneer twee mensen samenwonen gaan de spanningen over en weer. Dit, zo ben ik gaan geloven, is zowel de zegen als de vloek van het huwelijk. Het is een zegen omdat je een uitlaatklep hebt voor de dagelijkse spanningen van het leven; het is een vloek omdat de uitlaatklep iemand is van wie je veel houdt.

Waarom noem ik dit? Omdat ik wil beklemtonen dat ik door al die gebeurtenissen heen nooit heb getwijfeld aan mijn gevoelens voor mijn vrouw. Natuurlijk waren er dagen dat we aan het ontbijt oogcontact vermeden, maar toch heb ik nooit aan ons getwijfeld. Het zou oneerlijk zijn als ik zou zeggen dat ik nooit eens heb nagedacht over wat er gebeurd zou zijn als ik met iemand anders was getrouwd, maar ik heb nooit een ogen-

blik spijt gehad dat ik haar heb gekozen en dat zij ook mij heeft gekozen. Ik dacht dat onze relatie stabiel was, maar uiteindelijk kwam ik erachter dat ik het mis had. Dat ontdekte ik iets meer dan een jaar geleden – veertien maanden, om precies te zijn – en het was vooral dat besef dat alles wat er volgde in beweging heeft gebracht.

Wat is er dan gebeurd, vraag je je af?

Gezien mijn leeftijd zou je misschien kunnen denken dat het een voorval was dat uit een midlifecrisis voortkwam. Een plotseling verlangen om mijn leven te veranderen misschien of wellicht een slippertje. Maar het was geen van die dingen. Nee, mijn zonde was maar klein in het grote geheel, een voorval dat onder andere omstandigheden in later jaren het onderwerp van een grappige anekdote had kunnen worden. Maar het deed haar pijn, het deed ons pijn en daarom moet ik daar mijn verhaal beginnen.

Het was 23 augustus 2003 en ik deed het volgende: ik stond op en ontbeet en bracht vervolgens de dag op kantoor door, zoals mijn gewoonte was. Wat er tijdens mijn werk gebeurde speelt geen rol in wat erop volgde; eerlijk gezegd kan ik me niets anders herinneren dan dat er niets bijzonders was. Ik kwam op mijn gebruikelijke tijdstip thuis en zag tot mijn verbazing dat Jane mijn favoriete maaltijd aan het klaarmaken was. Toen ze zich omdraaide om me te begroeten, meende ik haar blik even naar beneden te zien dwalen, alsof ze keek of ik nog iets anders dan mijn aktetas in mijn handen hield, maar ik had niets. Een uur later aten we samen en daarna, toen Jane de tafeling afruimen, pakte ik wat juridische papieren uit mijn aktetas die ik nog wilde doorlezen. Terwijl ik in mijn werkkamer zat en de eerste pagina doornam, merkte ik dat Jane in de deuropening stond. Ze stond haar handen aan een theedoek af te drogen en er lag een teleurstelling op haar gezicht die ik in de loop der jaren ben gaan herkennen, maar niet helemaal begrijpen.

‘Is er iets wat je tegen me wilt zeggen?’ vroeg ze na een ogenblik.

Ik aarzelde, me bewust van het feit dat er meer achter haar vraag school dan de onschuld ervan suggereerde. Ik dacht dat ze misschien op een nieuw kapsel doelde, maar ik keek aandachtig en haar haar leek niet anders dan anders. Ik had in de loop der jaren geprobeerd dat soort dingen op te merken. Toch had ik geen flauw idee, en terwijl we tegenover elkaar stonden, wist ik dat ik met iets moest komen.

‘Heb je een leuke dag gehad?’ vroeg ik ten slotte.

Als antwoord wierp ze me een scheef lachje toe en liep weg.

Nu weet ik natuurlijk wat ze wilde horen, maar op dat moment deed ik het af als een van de mysteries van de vrouw en ging weer aan het werk.

Later die avond toen ik in bed was gekropen en een makkelijke houding aan het zoeken was, hoorde ik Jane opeens snel inademen. Ze lag op haar zij met haar rug naar me toe, en toen ik zag dat haar schouders schokten, drong het ineens tot me door dat ze hilde. Verbluft als ik was, verwachtte ik dat ze me zou vertellen waar ze zo van overstuur was, maar in plaats van iets te zeggen, ademde ze nog een aantal keren snel achter elkaar in, alsof ze probeerde adem te halen door haar eigen tranen heen. Ik kreeg automatisch een brok in mijn keel en ik begon bang te worden. Ik probeerde het niet te zijn; ik probeerde niet te denken dat er iets akeligs met haar vader of met de kinderen was gebeurd of dat ze verschrikkelijk nieuws van de dokter had gekregen. Ik probeerde niet te denken dat er misschien een probleem was dat ik niet kon oplossen en ik legde mijn hand op haar rug in de hoop dat ik haar op de een of andere manier zou kunnen troosten.

‘Wat is er?’ vroeg ik.

Het duurde even voor ze antwoord gaf. Ik hoorde haar zuchten terwijl ze de dekens tot aan haar schouders optrok.

‘Gefeliciteerd met onze trouwdag,’ fluisterde ze.

Negenentwintig jaar, herinnerde ik me te laat, en in de hoek van de kamer zag ik de cadeautjes die ze voor me had gekocht, keurig ingepakt op de ladekast.

Ik was het doodgewoon vergeten.

Ik heb er geen excuses voor en ik wil er ook geen bedenken. Wat zou dat voor zin hebben? Ik bood natuurlijk mijn verontschuldigen aan en bood ze de volgende ochtend opnieuw aan; en later die avond, toen ze het flesje parfum openmaakte dat ik zorgvuldig met behulp van een jongedame bij Belk’s had uitgezocht, glimlachte ze en bedankte me en klopte me op mijn been.

Terwijl ik naast haar op de bank zat, wist ik dat ik nog net zo veel van haar hield als op de dag dat we met elkaar trouwden. Maar toen ik naar haar keek en misschien voor het eerst de afwezige manier waarop ze naar opzij keek en de onmiskenbaar verdrietige houding van haar hoofd zag, besepte ik ineens dat ik niet meer zeker wist of ze nog wel van mij hield.

I

Het is hartverscheurend als je denkt dat je vrouw misschien niet van je houdt en die avond, nadat Jane met de parfum naar boven naar onze slaapkamer was gegaan, zat ik uren op de bank en vroeg me af hoe deze situatie zo ontstaan was. In eerste instantie wilde ik geloven dat Jane eenvoudigweg emotioneel reageerde en dat ik veel meer achter het voorval zocht dan het verdiende. Maar hoe meer ik erover nadacht, hoe meer ik voelde dat het niet ging om haar ongenoegen over een vergeetachtige echtgenoot, maar om de verschijnselen van een oudere zwaar-moedigheid – alsof mijn vergeetachtigheid eenvoudigweg de druppel was die de emmer van een lange, lange reeks ondoordachte misstappen deed overlopen.

Was het huwelijk een teleurstelling gebleken voor Jane? Of-schoon ik niet zo wilde denken, deed haar uitdrukking iets anders veronderstellen, en ik vroeg me af wat dat voor ons in de toekomst betekende. Vroeg ze zich af of ze wel bij me zou blijven? Was ze überhaupt wel blij dat ze met me getrouwd was? Dit, moet ik eraan toevoegen, zijn griezelige vragen om bij stil te staan – met antwoorden die mogelijk nog griezeliger waren – want tot dat moment had ik altijd aangenomen dat Jane net zo gelukkig was met mij als ik altijd met haar ben geweest.

Wat, zo vroeg ik me af, had ertoe geleid dat we zulke verschillende gevoelens ten opzichte van elkaar hadden?

Ik kan waarschijnlijk het beste beginnen met te zeggen dat

veel mensen ons leven tamelijk gewoon zouden noemen. Zoals veel mannen had ik de verplichting om het gezin financieel te onderhouden en mijn leven draaide voornamelijk om mijn carrière. Ik werk al dertig jaar voor het advocatenkantoor Ambry, Saxon en Trundle in New Bern, North Carolina, en mijn inkomen – hoewel niet overdreven – was genoeg om ons van een plaats in de gegoede middenklasse te verzekeren. Ik golf en tui- nier graag in het weekend, houd het meest van klassieke muziek en lees iedere ochtend de krant. Hoewel Jane vroeger les gaf op een basisschool, heeft ze het grootste deel van ons huwelijk voor drie kinderen gezorgd. Ze heeft altijd zowel het huishou- den als ons sociale leven gerund en haar meest glorierijke be- zittingen zijn de fotoalbums die ze zorgvuldig heeft samen- gesteld, als een visuele geschiedenis van ons leven. Ons stenen huis is voorzien van een hek en automatische sproeiers, we heb- ben twee auto's en we zijn lid van de Rotary en de handels- kamer. In de loop van ons huwelijk hebben we geld opzij ge- legd voor ons pensioen, hebben een houten schommel in de achtertuin opgehangen die nu niet meer gebruikt wordt, zijn op tientallen ouderavonden geweest, hebben regelmatig gestemd en iedere zondag een bijdrage geleverd aan de episcopale kerk. Ik ben zesenvijftig, drie jaar ouder dan mijn vrouw.

Ondanks mijn gevoelens voor Jane, denk ik wel eens dat we een onwaarschijnlijk stel zijn om een heel leven samen door te brengen. We verschillen in bijna ieder opzicht, en hoewel tegen- gestelden elkaar kunnen aantrekken en dat ook doen, heb ik al- tijd het gevoel gehad dat ik op onze trouwdag de beste keuze heb gemaakt van ons tweeën. Jane is tenslotte het soort mens dat ik altijd heb willen zijn. Terwijl ik neig tot stoïcisme en lo- gica, is Jane spontaan en vriendelijk, met een aangeboren empa- thie die haar zo geliefd maakt bij anderen. Ze lacht gemakkelijk en heeft een brede kring vriendinnen. Door de jaren heen ben ik gaan beseffen dat mijn vrienden eigenlijk de echtgenoten van de

vriendinnen van mijn vrouw zijn, maar ik geloof dat dat opgaat voor de meeste echtparen van onze leeftijd. Toch bof ik dat Jane onze vrienden altijd gekozen heeft met mij in haar achterhoofd, en ik ben blij dat er altijd iemand is met wie ik kan kletsen tijdens een etentje. Als ze niet in mijn leven was gekomen, denk ik wel eens dat ik het leven van een monnik zou hebben geleid.

En er is meer: ik ben blij met het feit dat Jane haar gevoelens altijd met het gemak van een kind heeft getoond. Als ze verdrietig is, huilt ze; als ze blij is lacht ze; en er is niets waar ze meer van geniet dan verrast te worden met een mooi gebaar. Op zulke momenten heeft ze een tijdloze onschuld over zich, en hoewel een verrassing per definitie onverwacht is, kunnen de herinneringen aan een verrassing bij Jane nog jaren later dezelfde opgewonden gevoelens teweegbrengen. Soms als ze zit te dagdromen, vraag ik waar ze aan denkt en dan begint ze ineens op enthousiaste toon over iets wat ik allang vergeten was. Dit, moet ik zeggen, heeft me altijd verbaasd.

Hoewel Jane gezegend is met een buitengewone zachtaardigheid, is ze in vele opzichten sterker dan ik. Haar normen en waarden zijn, zoals die van de meeste vrouwen uit het zuiden, gebaseerd op God en het gezin; zij ziet de wereld door een prisma van zwart en wit, goed en kwaad. Voor Jane worden moeilijke beslissingen instinctief – en bijna altijd goed – genomen, terwijl ik daarentegen eindeloze mogelijkheden afweeg en regelmatig achteraf op mezelf terugkom. En in tegenstelling tot mij is mijn vrouw maar zelden verlegen met zichzelf. Dit gebrek aan bezorgdheid over wat andere mensen denken vereist een zelfvertrouwen dat ik altijd ongrijpbaar heb gevonden en dit is waar ik haar vooral om benijd.

Ik neem aan dat sommige verschillen tussen ons voortkomen uit onze opvoeding. Jane is opgegroeid in een klein stadje in een gezin met vier kinderen en ouders die stapelgek op haar waren, terwijl ik ben opgegroeid in Washington, D.C., als enig kind

van overheidsjuristen, en mijn ouders waren maar zelden voor zeven uur 's avonds thuis. Als gevolg daarvan bracht ik een groot deel van mijn vrije tijd alleen door, en tot op de dag van vandaag voel ik me het meest op mijn gemak in de privacy van mijn werkkamer.

Zoals ik al heb gezegd, hebben we drie kinderen, en hoewel ik zielsveel van ze houd, zijn ze voornamelijk het product van mijn vrouw. Ze heeft ze ter wereld gebracht en opgevoed en ze voelen zich bij haar het meest op hun gemak. Ook al heb ik er soms spijt van dat ik niet meer tijd met ze heb doorgebracht, ik troost me met de gedachte dat Jane mijn afwezigheid meer dan goedgemaakt heeft. Onze kinderen zijn, ondanks mij, blijkbaar goed terechtgekomen. Ze zijn nu groot en wonen op zichzelf, maar we vinden dat we boffen dat er maar één buiten de staat is gaan wonen. Onze twee dochters komen nog regelmatig bij ons langs, en mijn vrouw zorgt er altijd voor dat ze hun favoriete gerechten in de vriezer heeft voor het geval ze honger hebben, wat nooit het geval schijnt te zijn. Als ze komen, praten ze urenlang met Jane.

Anna is met haar zevenentwintig jaar de oudste. Ze heeft zwart haar en zwarte ogen die haar zwaarmoedige persoonlijkheid van kinds af aan hebben weergegeven. Ze was een piekeraarster die haar puberteit opgesloten in haar kamer doorbracht, waar ze naar zwaarmoedige muziek luisterde en in een dagboek schreef. Ze was in die tijd een vreemde voor me; er gingen soms dagen voorbij waarop ze amper een woord zei waar ik bij was en ik kon maar niet begrijpen hoe ik dit veroorzaakt had. Alles wat ik zei, scheen slechts een zucht of een schudden met haar hoofd op te roepen, en als ik vroeg of er iets was, keek ze me aan alsof ze het een onbegrijpelijke vraag vond. Mijn vrouw scheen er niets vreemds aan te vinden en deed het af als een periode die normaal was voor jonge meisjes, maar ja, Anna praatte nog wel met haar. Soms liep ik langs Anna's kamer en hoorde Anna en Jane tegen

elkaar fluisteren, maar als ze me op de gang hoorden, hield het gefluister op. Later, als ik Jane vroeg waar ze het over hadden gehad, haalde ze haar schouders op en maakte een geheimzinnig gebaar met haar hand, alsof hun enige doel was mij in het ongewisse te laten.

Toch, omdat ze mijn eerstgeborene was, is Anna altijd mijn lievelingetje geweest. Dit is niet iets dat ik ooit tegenover iemand zou toegeven, maar ik denk dat zij het ook weet, en de laatste tijd begin ik te geloven dat ze zelfs in haar zwijgzame jaren dolter op me was dan ik besepte. Ik herinner me tijden dat ik trusts of nalatenschappen in mijn werkkamer zat door te nemen en dat ze dan de kamer binnen glipte. Dan liep ze de kamer door, bestudeerde de boekenkasten en pakte verschillende boeken, maar als ik dan iets tegen haar zei, glipte ze weer net zo stilletjes naar buiten als ze gekomen was. Na verloop van tijd had ik geleerd dat ik niets moest zeggen, en dan bleef ze vaak wel een uur in de werkkamer en keek naar me terwijl ik op een schrijfblok zat te krabbelen. Als ik een blik in haar richting wierp, glimlachte ze samenzweerderig, genietend van dat spelletje van ons. Ik begrijp het nu niet beter dan toen, maar het is zoals maar weinig beelden in mijn geheugen gegrift.

Momenteel werkt Anna voor de *Raleigh News and Observer*, maar ik denk dat ze ervan droomt romanschrijfster te worden. Op de universiteit was haar hoofdvak creatief schrijven, en de verhalen die ze schreef waren zo zwaarmoedig als haar persoonlijkheid. Ik herinner me dat ik er een las over een jong meisje dat prostituee was geworden om voor haar zieke vader te kunnen zorgen, een man die haar ooit misbruikt had. Toen ik de pagina's neerlegde, vroeg ik me af wat ik ervan moest denken.

Ze is ook stapelverliefd. Anna, altijd zorgvuldig en weloverwogen in haar keuzes, was buitengewoon kieskeurig op het gebied van mannen, en gelukkig is Keith altijd op me overgekomen als iemand die goed voor haar is. Hij wil orthopeed

worden en heeft het zelfvertrouwen van iemand die maar weinig tegenslagen in het leven heeft gehad. Ik hoorde van Jane dat Keith Anna op hun eerste afspraakje mee uit vliegeren nam op het strand bij Fort Macon. Later die week, toen Anna hem mee naar huis nam, droeg Keith een sportcolbertje, hij had pas gedoucht en rook vaag naar aftershave. Toen we elkaar een hand gaven, keek hij me recht in de ogen en imponeerde me door te zeggen: ‘Aangenaam kennis met u te maken, meneer Lewis.’

Joseph, onze tweede, is een jaar jonger dan Anna. Hij heeft me altijd ‘vaders’ genoemd, hoewel niemand in onze familie ooit die uitdrukking heeft gebruikt, en wederom hebben we weinig gemeen. Hij is langer en slanker dan ik, draagt een spijkerbroek naar de meeste feestjes en etentjes, en als hij met Thanksgiving of Kerstmis thuiskomt, eet hij alleen groenten. Tijdens zijn jeugd vond ik hem stil, maar zijn terughoudendheid leek, net als die van Anna, vooral naar mij gericht. Anderen hebben het vaak over zijn gevoel voor humor, maar om eerlijk te zijn heb ik er maar weinig van gemerkt. Vaak wanneer we samen waren, had ik het gevoel dat hij zich een indruk van me probeerde te vormen.

Net als Jane was hij als kind al heel meelevend. Hij beet op zijn nagels omdat hij zich zorgen maakte over anderen, en sinds zijn vijfde heeft hij alleen maar afgekloven stompjes. Toen ik voorstelde dat hij bedrijfskunde of economie zou kunnen gaan studeren, negeerde hij mijn advies natuurlijk en ging naar de sociale academie. Hij werkt nu voor een blijf-van-mijn-lijfhuis in New York City, al vertelt hij ons verder niets over zijn werk. Ik weet dat hij twijfels heeft over de keuzes die ik in mijn leven heb gemaakt, net als ik ze over zijn leven heb, maar ondanks onze verschillen, heb ik met Joseph de gesprekken die ik altijd met mijn kinderen wilde hebben toen ik ze als baby in mijn armen hield. Hij is bijzonder intelligent; hij haalde een bijna perfecte score in zijn Cito-toets en zijn belangstelling omvat

een heel spectrum, van de geschiedenis van de islamitische *dhimmitude* tot theoretische toepassingen van de fractale meetkunde. Hij is ook eerlijk – soms op het pijnlijke af – en logischerwijs komt het door die kenmerken van zijn persoonlijkheid dat ik in het nadeel ben als ik met hem discussieer. Hoewel ik soms gefrustreerd raak over zijn koppigheid, is het juist tijdens die momenten dat ik er bijzonder trots op ben dat ik hem mijn zoon mag noemen.

Leslie, de jongste van ons gezin, studeert momenteel biologie en fysiologie aan Wake Forest met de bedoeling om dierenarts te worden. In plaats van 's zomers naar huis te komen zoals de meeste studenten, volgt zij extra lessen met de bedoeling snel af te studeren, en werkt 's middags in Animal Farm, zoals het heet. Van al onze kinderen is zij het spontaanst, en haar lach klinkt net als die van Jane. Net als Anna kwam zij me graag in mijn werkkamer opzoeken, al was ze het gelukkigst wanneer ik haar mijn onverdeelde aandacht gaf. Als kind kwam ze graag op schoot zitten en trok aan mijn oren; toen ze ouder werd, kwam ze graag binnenslenteren om me een mop te vertellen. Mijn boekenplanken staan vol cadeautjes die ze voor me maakte toen ze klein was: gipsafdrukken van haar handen, tekeningen met vetkrijt, een ketting gemaakt van macaroni. Ze was de aanhankelijkste, altijd vooraan om knuffels of kussen van de opa's en oma's in ontvangst te nemen, en ze nestelde zich graag op de bank om naar romantische films te kijken. Het verbaasde me niets toen ze drie jaar geleden tot populairste meisje van haar middelbare school werd gekozen.

Ze is ook lief. Iedereen uit haar klas werd altijd voor haar verjaardagsfeestje uitgenodigd omdat ze niemand voor het hoofd wilde stoten, en toen ze negen was, is ze een keer een hele middag van handdoek naar handdoek gelopen omdat ze een horloge in de branding had gevonden dat ze aan de rechtmatige eigenaar wilde teruggeven. Van al mijn kinderen heeft zij me de

minste kopzorgen bezorgd en als ze thuiskomt, staak ik al mijn bezigheden om bij haar te kunnen zijn. Haar energie is aanstekelijk en als we samen zijn, vraag ik me altijd af waar ik dit aan verdiend heb.

Nu ze allemaal uit huis zijn, is ons huis anders. Waar ooit keiharde muziek klonk, heerst nu niets anders dan stilte; in onze voorraadkast, waar vroeger acht verschillende soorten cornflakes stonden, staat nu alleen een pak dat extra vezels belooft. Het meubilair is niet veranderd in de slaapkamers van onze kinderen, maar nu de posters en memoborden van de muren zijn gehaald – samen met andere herinneringen aan hun persoon – is er niets meer dat de ene kamer van de andere onderscheidt. Maar het was de leegte van het huis die nu leek te overheersen; ons huis dat perfect was voor een gezin van vijf, was ineens een holle herinnering aan hoe het vroeger was. Ik herinner me dat ik hoopte dat deze verandering in het gezin iets te maken had met hoe Jane zich voelde.

Toch, ongeacht de reden, kan ik niet ontkennen dat we uit elkaar aan het groeien waren, en hoe meer ik erover nadacht, hoe meer ik merkte hoe groot de kloof tussen ons was geworden. We waren als stel begonnen en waren in ouders veranderd – iets dat ik altijd als normaal en onvermijdelijk had beschouwd – maar na negenentwintig jaar was het net alsof we weer vreemden waren geworden. Alleen de macht der gewoonte leek ons bij elkaar te houden. Onze levens hadden weinig met elkaar gemeen; we stonden op een verschillend tijdstip op, brachten onze dag op verschillende plekken door en hadden 's avonds onze eigen bezigheden. Ik wist weinig van haar activiteiten en moest toegeven dat ik delen van de mijne ook geheim hield. Ik kon me de laatste keer niet herinneren dat Jane en ik het over iets onverwachts hadden gehad.

Maar twee weken na de vergeten trouwdag was dat precies wat Jane en ik deden.